

שנת לימודים שוב חוזרת / גאולה אלמוג

חשוב להדגיש בפני התלמידים את הקשר בין הרעיון – תהיות, התלבטויות, חששות לקראת השנה החדשה לבין האמצעים האמנותיים המדגישים אותו, כמו: שורות ארוכות וקצרות לסירוגין בצירוף הרבה סימני שאלה.

השאלה המרכזית היא:

מהי החוויה / או הרעיון המרכזי?

ומהם האמצעים האמנותיים המבטאים אותו? / אותה?

בנוסף לניתוח השיר יש לעסוק בצד הרגשי. השאלה המרכזית היא:
מה בכל זאת משתנה במעגל המחזוריות, שנה חדשה, עונה חדשה, חג וכו'.
מה כדאי להשאיר מהשנה שעברה? ומה כדאי לשנות (משימה אישית)?

ומשימה כיתתית

מה היינו משנים בחיי בית-הספר מהשנה שעברה, ומה היינו משאירים?



אל הדרך / שמרית אור

ושוב נצאה אל הדרך

יד ביד לדרך

בשרשרת זהב.

ושוב נצאה אל הדרך

עם אחד לדרך

ושירנו על גב.

ועד לשערי רקיע

בוודאי נגיע

עוד מעט

אם לא עכשיו.

ועד לשערי רקיע

בוודאי נגיע

כי דרכנו לא לשווא.

וגם אם ארוכה הדרך

ורבה הדרך

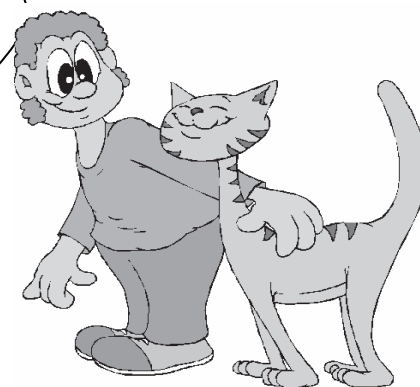
הן כוחנו עוד רב.

וגם אם ארוכה הדרך

ורבה הדרך

נעבור בה יחדיו.

ועד לשערי רקיע...



אל הדרך (עמ' 27)

אמצעים ספרותיים

ציורים לשוניים

חזרות – המילה "דרך"
מופיעה 9 פעמים.
המילה "וגם" מופיעה פעמים
רבות.

ו' החיבור – 9 פעמים בתחילת
שורות.

מטאפורה – שערי רקיע
"שירנו על גב".

מבנה

1. שלושה בתים
– ראשון ושלישי,
השני פזמון.

2. השורות אינן
שוות ויוצרות
מסלול (דרך).

תוכן

בית ראשון

יוצאים לדרך, יד ביד בתחילה.
הפרטים הופכים בהמשך לעם.

בית שני

היעד הוא רחוק אבל נגיע אליו,
ואין ספק שהדרך לא תהיה
לשווא.

בית שלישי

וגם אם הדרך ארוכה וקשה, יחד
נוכל לעבור אותה.

בשיר קיים קשר בין התוכן / הרעיונות לאמצעי האמנותי: ההליכה בדרך, האמונה בדרך בה הולכים, והביטחון כי נגיע – זה הרעיון המרכזי.
האמצעים המבטאים את הרעיון: המבנה החיצוני של הדרך – ו', ו' החיבור ומילות התוספת "וגם" "ושוב" הנותנות לרעיון את המימד האמנותי, ומדגישות את העובדה שהדרך ארוכה ומתמשכת.

מעבר לניתוח השיר יש לעסוק בצד הרגשי. שאלות כמו:

- כיצד הופכים פרטים לקבוצה?
- מהו היתרון בקבוצה?
- מהי אותה דרך ארוכה וקשה מבחינתנו כתלמידים ומורים?
- למה הכוונה: "לנגוע בשערי רקיע"?

תבנית לשיר _____ כיתות ב' - ו'

תאריך: _____

שם: _____

א. כותרת / שם המחבר

ג. דמויות (לא תמיד רלוונטי)

ב. אמצעים אמנותיים

א. תוכן

דמויות:

סימני פיסוק מיוחדים

הרעיונות:

דמות א' – תיאור חיצוני

מבנה _____

בית ראשון _____

התנהגות

תחושות ורגשות של אחרים

ציר לשוני _____

בית שני _____

דמות ב' – תיאור חיצוני

דימוי _____

בית שלישי _____

התנהגות

תחושות ורגשות של אחרים

האנשה _____



ב. אמצעים אמנותיים

ג. סימני פיסוק מיוחדים

חסימן _____

תפקידו _____

חסימן _____

תפקידו _____

ב. ציור לשוני

דימוי _____

דוגמאות _____

האנשה _____

דוגמאות _____

א. מבנה

בתים _____

שורות _____

חריזה _____



הזמן הוא כמו גלגל עונק

סוף הוא גם התחלה / הגר שנהב

גלגל הזמן ממשיך לסוב
במחזור של חגים ועונות
זו רק התחלה הוא לוחש בלי סוף
של ריחות, צבעים ותמונות.

בשלהי הקיץ הלוהט הקמל
מתחדש לו ניגון של סתיו
עת איכר בשדהו חורש ועמל
היורה יחיש פעמיו.

ולי מסתיים החופש הגדול
ושנה חדשה מתחילה
לנסות מחדש ולא לחדול
ובלבי אשא תפילה!...



הזמן הוא כמו גלגל עונק

סוף הוא גם התחלה

שתי הכותרות אראלות על תוכן השיר:

אמצעים ספרותיים		תוכן
ציורים לשוניים	מבנה	בית ראשון מחזוריות של חגים ועונות.
מטאפורה – ניגון של סתיו.	1. שלושה בתים.	בית שני רמז לסתיו המתקרב.
האנשה – "יחיש פעמיו..."	2. חריזה: אב, אב	בית שלישי החופש מסתיים ושנה חדשה מתחילה. הכותב ינסה שוב, לא יפסיק ויישא תפילה כדי להצליח.
"גלגל הזמן..."	3. קיימות גלישות. אין סימני פיסוק בסופי השורות כדי לתת אווירה של מחזוריות.	התקדמות מהכלל לפרט
לוחש..."	4. בסוף – סימן קריאה ונקודות.	

השיר מציג את רעיון המחזוריות של חגים, עונות, ריחות, צבעים ותמונות. הסתיו וסימניו כבר בפתח, החופש הגדול הסתיים והחלה השנה החדשה. הכותב מחליט לנסות מחדש ולא להפסיק, ובנוסף הוא נושא תפילה להצלחה. קיים קשר בין הרעיון של מחזוריות ובין אמצעים אמנותיים כמו גלישה (אין סימן פיסוק בסוף השורה).

בנוסף לניתוח השיר יש לדון בנושאים אלו:

- מה פירוש המשפט "לנסות מחדש ולא לחדול...?"
- "...ובלבי אשא תפילה!..."?
- מה ניקח מהשנה שעברה לטובת השנה החדשה?



סוף זה תמיד התחלה / לאה נאור

סוף זה תמיד התחלה

של משהו אחר.

- טוב יותר

- רע יותר?

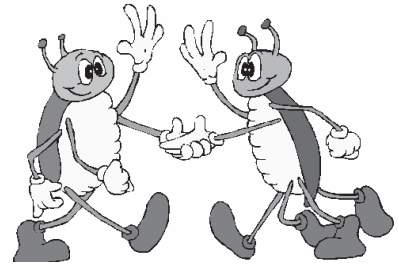
- לא יודעת מה יותר.

משהו אחר.

**כשהדרך נגמרת מתחיל איזה שביל,
כשהלילה נגמר אז הבוקר מתחיל,
כשנגמרת שעה, עוד שעה מגיעה,
רק בסוף הידיעה מתחילה השגיאה.**

סוף זה תמיד התחלה של משהו אחר.

יש תמיד יום מחר לכל יום שעובר,
כל חלום משומש מחליפים באחר.
כשנגמרת שנה, עוד שנה מתחילה,
כל תשובה מתחילה רק בסוף שאלה.



כי סוף זה תמיד התחלה של משהו אחר.

כשהסרט נגמר החיים מתחילים,
הצלילים מתחילים כשאין כבר מילים.
כשנגמור את הצליל אז נתחיל צליל אחר.
כשנגמור את השיר אז נתחיל לדבר.

סוף זה תמיד התחילה של משהו אחר.

טוב יותר? רע יותר?

לא יודעת מה יותר.

משהו אחר.

הסימנים החיצוניים הם תוספות המדגישות את האמנה החיצונית של השיר.

השערות על הכותרת

1. שימו לב למבנה החיצוני של השיר.
השלימו את הקווים.

2. מהו הקשר בין המבנה החיצוני לכותרת השיר?

3. מהו המוטו של השיר (המשפט החוזר)?

4. המשוררת מציינת סוף והתחלה המתייחסים לאירועים בחיים. ציינו אותם.

5. ציינו שלוש דוגמאות נוספות לסוף והתחלה חדשה, המוכרים לכם מסביבתכם.

6. המסר בשיר הוא :

- א. בכל סוף תהליך מתחיל תהליך חדש.
- ב. בחיים קיימת מחזוריות.
- ג. סיום של פעילות הוא מצב ארעי.
- ד. כל התשובות נכונות.

לעולם אינך יודע / לייך פארסונס

לעולם אינך יודע
עד שניסית.
ולעולם אינך מנסה
אלא אם כן ניסית באמת.
אתה מתאמן ככל האפשר;
אתה עושה כמיטב יכולתך.

ואם עשית כל אשר תוכל
ועדיין "נכשלת" –
האמת היא, אם כך,
שלא נכשלת כלל.

כאשר אתה שואף לממש את חלומותיך,
יהיו אשר יהיו,
אתה גדל עם השאיפה;
אתה לומד מן ההתנסות;
אתה זוכה מתוך העשייה.

(תרגום: אוריאל אופק)

ניתוח השיר

אמצעים ספרותיים

מבנה

א. הבתים אינם שווים.
ב. שורות ארוכות וקצרות לסירוגין המבליטים את ההתנסות.

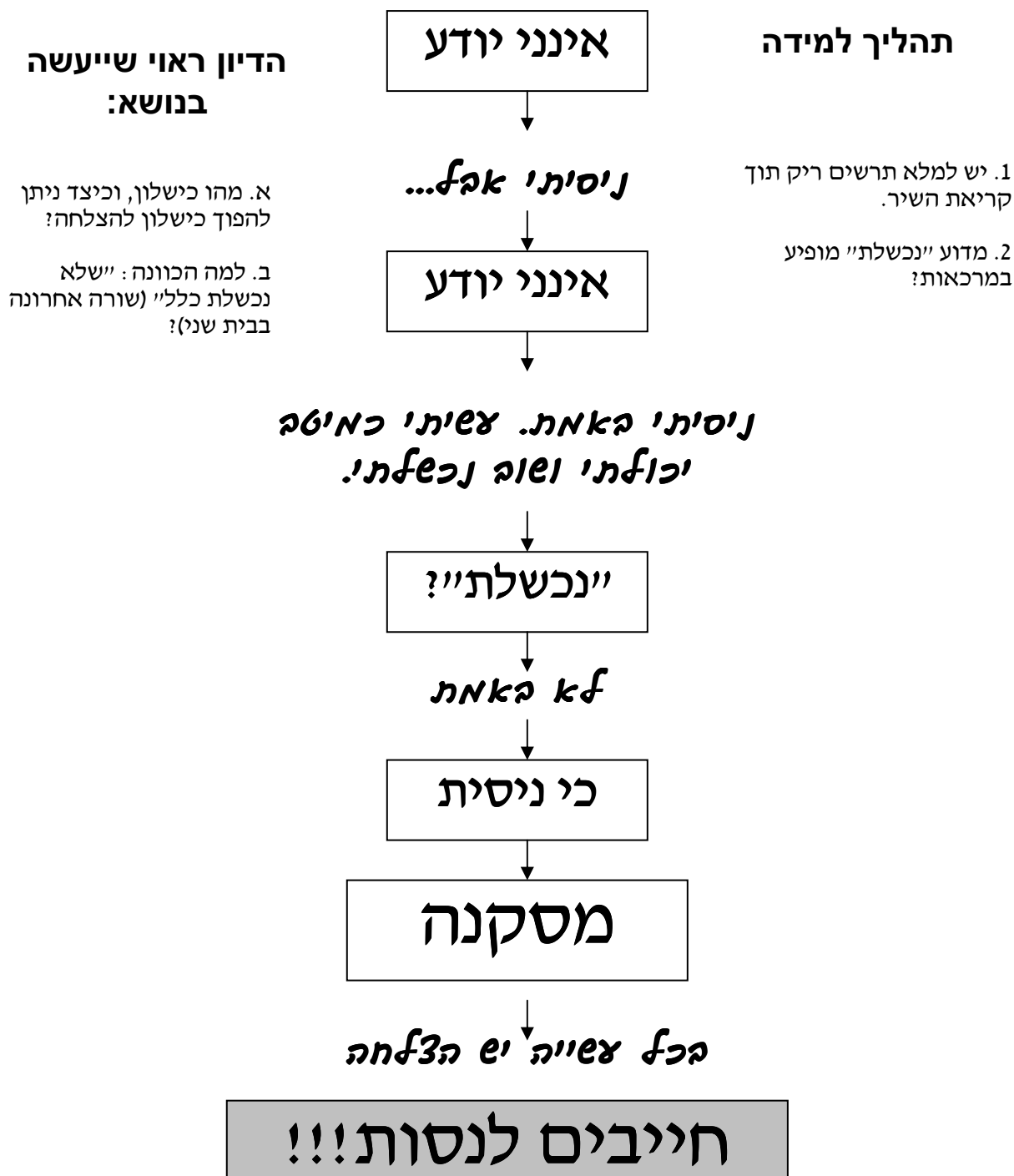
- * הדגש למילה **אתה** בתחילת 5 שורות.
- * גלישה בין שורה ראשונה לשנייה, ובין שלישית ורביעית.
- * סימני פיסוק.
- * מרכאות מעל המילה "נכשלת".
- * השיר בנוי מנדבכים. כל שורה נשענת על קודמתה.

תוכן / רעיון

כל מי שמנסה – כבר
נחשב למצליח.
הרעיון הוא להישאר
בתהליך העשייה ולא
להפסיק.

ניתוח תוכן באמצעות תרשים

לעולם אינך יודע / לייץ פארסונס



מתחילים ברגל ימין



לפניכם ניבים הקשורים ל"רגל". רשמו ליד כל ביטוי את ההשערה שלכם לפירוש,
ולאחר מכן בדקו בספר הניבים. העתיקו את הפירוש.
רשמו לכל ניב משפט מתאים.

1. "שמים לי רגל" –
ההשערה שלי: רוצים שאפיל
הפירוש מספר הניבים: מכשילים אותי
משפט דוגמה: אנשים בקבוצה מקנאים בו ולא רוצים שיתקדם, ולכן "שמים לו רגליים".
2. "כנר לרגלי" –
ההשערה שלי: _____
הפירוש מספר הניבים: _____
משפט דוגמה: _____
3. "בצעדי צב" –
ההשערה שלי: _____
הפירוש מספר הניבים: _____
משפט דוגמה: _____
4. "רגליים קרות" –
ההשערה שלי: _____
הפירוש מספר הניבים: _____
משפט דוגמה: _____
5. "ברגל ימין" –
ההשערה שלי: _____
הפירוש מספר הניבים: _____
משפט דוגמה: _____
6. "קל רגליים" –
ההשערה שלי: _____
הפירוש מספר הניבים: _____
משפט דוגמה: _____
7. "רגליים כבדות" –
ההשערה שלי: _____
הפירוש מספר הניבים: _____
משפט דוגמה: _____
8. "מכלכל צעדי" –
ההשערה שלי: _____
הפירוש מספר הניבים: _____
משפט דוגמה: _____